

D66 morrelt aan vrijheid, democratie en burgerrechten

Door [Coen de Jong](#) - 7 maart 2020

Geplaatst in [D66](#) - [Democratie](#)

D66 werpt zichzelf graag op als de hoeder van de rechtsstaat, de vrijheid en de democratie tegenover het oprukkende populisme. Vicepremier en minister van Binnenlandse Zaken Kajsa Ollongren sprak in 2018 in een lezing: 'Het populisme wil sommige Nederlanders anders behandelen dan andere. En daarmee bedreigt het kernwaarden van Nederland'. Woorden gericht aan het adres van oppositiepartij Forum voor Democratie.

D66 wilde bij oprichting een alternatief zijn voor het vermolmde Nederlandse partijstelsel. D66 stond voor bestuurlijke vernieuwing, inspraak van de burger in plaats van handjeklap tussen verzuilde elites en voor het kiezen van burgemeesters. Directe democratie, zoals via referenda, stond ook hoog aangeschreven. En D66 zag zichzelf als vanaf het begin in 1966 pragmatisch en later tevens als 'redelijk alternatief'.

Het hoogtepunt van D66 waren de 'paarse' coalities in de jaren negentig waarbij D66 het CDA uit de regering wist te houden. Maar in 2006 wist lijsttrekker Alexander Pechtold - geen succes als minister van Bestuurlijke Vernieuwing - met moeite drie Kamerzetels te halen. Maar de redding was nabij. Pechtold positioneerde D66 tegenover de PVV en Geert Wilders, wat hem populair maakte bij journalisten én progressieve kiezers.

Deelname in 2017 aan Rutte-3 betekende voor D66 de terugkeer in het centrum van de macht. Alleen: van de oorspronkelijke principes en van bestuurlijke vernieuwing hoorden we niets meer. Integendeel, het raadgevend referendum sneuvelde uitgerekend met Kajsa Ollongren op Binnenlandse Zaken. De website van D66 beschrijft de uitgangspunten van de partij in vijf vage ['richtingwijzers'](#) over

D66 morrelt aan vrijheid, democratie en burgerrechten

duurzaamheid, harmonie en vertrouwen.

Gebleven is de liefde voor de Europese Unie. In de woorden van D66 minister Sigrid Kaag is de EU [‘de droom van enkelen, de hoop van velen en de noodzaak voor ons allen.’](#)

In de praktijk is D66 in 2020 een partij die invloed van de burger minimaliseert, burgerrechten en democratische vrijheden inperkt en autoritair opereert. Pechtold hield niet van interne democratie en jaknikkers krijgen dan snel de overhand. De vernieuwingsdrift van weleer is vervangen door het verdedigen van de belangen van de gevestigde orde. Bizar genoeg blijft D66 zichzelf niettemin als reuze verlicht, modern en tolerant zien, wat tot uiting komt in het napraten van zulke stichtingen als Urgenda.

D66 bedient de bovenkant van de samenleving, de bestuurders in de publieke sector en de rechterlijke macht. Ook grote bedrijven en lobbygroepen kennen inmiddels de weg naar D66, dat dol is op binnenlandse marktwerking en internationale handelsverdragen. Werkgeversvereniging VNO-NCW heeft met Ingrid Thijssen een groen denkende D66'er voorgedragen als voorzitter. Eerder bleken kopstukken van de ondernemerslobby al ingenomen met D66 als partij.

De huidige 'D66-ideologie' kunnen we samenvatten als: pro-Europese Unie, groen, economische liberaal, multicultureel en - naar eigen zeggen - tolerant. In toenemende mate vinden D66'ers zichzelf moreel hoogstaand en de maat der dingen. Media laten zich daarbij als echokamer gebruiken. Het gat tussen de door D66 traditioneel met de mond beleden idealen en de werkelijkheid is echter groot. Hieronder 15 voorbeelden.

Afschaffing referendum

In 2018 schafte de Tweede Kamer op voorstel van D66-minister Ollongren het raadgevend referendum af. 'Het heeft niet gebracht wat ervan werd verwacht' en 'het leverde vooral verwarring op' zei Ollongren. De echte reden? De uitslagen van de referenda over de Europese Grondwet, het EU-associatieverdrag met Oekraïne en de Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten ('Sleepwet'). Je kon de kiezer toch niet laten stemmen over belangrijke kwesties als internationale verdragen en inlichtingendiensten? D66 vindt dat 'Europa' sowieso te belangrijk is om in referenda aan kiezers voor te leggen.

Verminderen invloed van de kiezer

'Eén-derde van de Nederlandse kiezers haakt af' zo concludeerde de commissie-Remkes. Hoogleraar staats- en bestuursrecht Wim Voermans stelt dat Ollongren alle adviezen van Remkes om de afstand tussen burger en politiek te verminderen negeert. Voermans: 'Het kabinet (...) vindt de burger hinderlijk en ondankbaar' en [‘wijst de burger doodleuk aan als een \(...\) bedreiging’](#). Over vormen van inspraak die Ollongren wél voor ogen heeft - zoals burgerfora en een jongerenparlement - is Voermans duidelijk: fop-inspraak.

D66 morrelt aan vrijheid, democratie en burgerrechten

Nieuwe partijen dwarszitten

Eén element van het advies van Remkes pikt Ollongren er wel uit. Er komt een Wet op Politieke Partijen, met een verbod op giften van buiten de EU en regels voor micro-targeting vanwege het gevaar van 'desinformatie'. Ook moet er een toezichthouder op politieke partijen komen en moet een verbod op partijen eenvoudiger zijn. Dit schuurt met het recht op vrije vereniging. Wederom Wim Voermans: 'Deze voorgenomen wet benadeelt nieuwe partijen en is vooral bedoeld om de PVV 'aan te pakken'.

Cordon sanitaire

D66 wil bij monde van Rob Jetten FvD en PVV actief buitensluiten, ook regionaal zoals in Noord-Brabant, waar CDA en VVD overwegen met het FvD een coalitie te vormen. D66 weigert niet alleen zelf met het FvD samen te werken maar eist ook dat andere potentiële coalitiepartners hetzelfde doen. D66 wil op deze wijze de bandbreedte aan mogelijke coalities bewust verkleinen. Indirect wordt een aanzienlijk deel van de kiezers buitenspel gezet.

Internationale verdragen boven nationale democratie

Internationale verdragen en internationaal recht zijn hét antwoord op populisme, vindt D66. Verdragen binden Nederland immers aan D66-beleid, waar verkiezingen dan geen invloed meer op hebben. Zoals het 'niet-bindende' pact van Marrakech over migratie, dat als 'soft law' wel degelijk gevolgen gaat hebben. D66 nam in het verkiezingsprogramma van 2017 op dat internationale verdragen niet referendabel kunnen zijn.

Rechterlijke macht regeert

D66 juicht het toe als rechters met een beroep op Europese normen de Nederlandse overheid terugfluiten of zelfs beleid opleggen, zoals de Hoge Raad deed in het Urgenda-arrest over de uitstoot van broeikasgassen. De Hoge Raad baseerde zich onder andere op het VN-Klimaatverdrag en op artikel 2 ('recht op leven') van het Europese mensenrechtenverdrag (EVRM). Rob Jetten noemde het direct 'ondenkbaar' dat het kabinet het [Urgenda-vonnis negeert](#). Dat de rechter niet zomaar voor wetgever moet spelen beredeneerde jurist [Lukas Bergkamp al overtuigend](#).

Verering van de EU

Het antwoord van D66 op elk probleem is: [nog meer Europa!](#) D66 wil, net als de Franse president Emmanuel Macron, meer Europese uitgaven, Europese energiebelastingen en een [Europees leger](#). Dat mag uiteraard, maar de Nederlandse kiezer is er in meerderheid tegen. En het pleidooi van Remkes voor meer invloed van het Nederlandse parlement op EU-beleid en verdragen, waar nodig met een twee derde meerderheid in beide Kamers - dat vond Ollongren maar niks.

D66 morrelt aan vrijheid, democratie en burgerrechten

Klimaatbeleid buiten burgers om

Burgers zijn structureel geweerd van de 'klimaattafels' van VVD-er Ed Nijpels, waar het Klimaatakkoord is opgesteld en waarin Ollongren (die over woningen gaat) een groot aandeel had. Een zinnetje in het klimaatakkoord vermeldt het binnentredingsrecht voor gemeenten, in huizen waar de eigenaar niet vrijwillig van het aardgas af wil. Deze vergaande bestuurlijke dwangmaatregel komt wederom uit de koker van Ollongren. D66 wil klimaatbeleid tot 2050 liefst via bindende internationale verdragen en de Europese klimaatwet opleggen.

Media- en persvrijheid beperken

D66 en minister Ollongren zijn sinds het Brexit-referendum in 2016 geobsedeerd met het gevaar van desinformatie, nepnieuws en hen onwelgevallig 'tendentieus' nieuws. Ollongren en D66-Kamerleden Kees Verhoeven en Sjoerd Sjoerdsma hebben echter nooit voorbeelden paraat van 'desinformatie' die invloed op de Nederlandse verkiezingen had. Toch omarmen ze voorstellen van de Europese Commissie om de publieke discussie op [social media te censureren](#).

Vrijheid van meningsuiting inperken

De 'richtingwijzer' van D66 noemt de noodzaak van een 'respectvol gehanteerde vrijheid van meningsuiting'. D66-ers onwelgevallige uitspraken heten al snel 'hate speech' of 'junk-news'. Na de aanslag in Hanau in Duitsland twitterde Rob Jetten 'woorden doen er toe', gericht aan het FvD dat geestverwantschap met de dader zou hebben.

Meebewegen met moslimfundamentalisten

D66 riep min of meer op het boerkaverbod te negeren omdat het de vrijheid van religie zou inperken. D66-er Petra Stienen onthield zich van stemming over een rapport van de Raad van Europa waarin stond dat de islamitische sharia-wetgeving in strijd is met het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.

Aanmoedigen identiteitspolitiek

D66 lift mee op identiteitspolitiek, zoals uitgedragen door luidruchtige activisten als Sylvana Simons. D66 ziet moslims, niet-blanken en LHBTQI+ -ers graag als slachtoffergroepen. Verwijzingen naar een Nederlandse cultuur vindt D66 maar verdacht. De Nederlandse identiteit is volgens Alexander Pechtold fluïde: '[tolerantie, verdraagzaamheid en vooral vrijheid](#)'. Hoogdravende taal, die echter niets concreet maakt.

D66 morrelt aan vrijheid, democratie en burgerrechten

Geschiedschrijving manipuleren

D66 minister van Onderwijs Ingrid van Engelshoven gaf een commissie opdracht in de canon der Nederlandse geschiedenis 'meer aandacht aan de donkere kanten' te besteden. Musea krijgen 'nudges' om de Nederlandse rol in de slavernij er uit te lichten, historische referenties of schilderijen weg te halen en het taalgebruik te zuiveren. Eénzijdig aangeven hoe wetenschappers en publiek moeten denken is een kopie van wat de Hongaarse premier Victor Orban doet.

Etnisch administreren van werknemers

D66-ministers Wouter Koolmees en Van Engelshoven bedachten de Barometer Diversiteit, een etnische registratie op de werkvloer via data van het CBS. Zo kunnen werkgevers de carrières van niet-westerse allochtonen monitoren en bevorderen. Wellicht discriminerend, en in tegenspraak met de Nederlandse Grondwet en het EVRM? Beslist onwerkbaar: welke criteria bepalen of een werknemer gekleurd (genoeg) dan wel (te) blank is? Terwijl D66 reuze tegen etnisch profileren door politie en marechaussee is. Tegelijkertijd is de samenstelling van D66 zelf overwegend blank, rijk en hoger opgeleid.

D66 gedachtengoed willen opleggen

'In 2050 is Nederland zoals het hoort te zijn' sprak Rob Jetten in de Tweede Kamer. Dat is geen partijprogramma, maar een ideologie voor een Nieuwe Wereld. Jetten, Kaag en Ollongren zetten in speeches continu zichzelf centraal. Het is eerder Trumpiaans narcisme dan individualisme. D66 gedraagt zich als een sekte voor weldenkenden en is even overtuigd van het eigen gelijk als, pakweg, de Internationale Socialisten.

Kortom: D66 vormt inmiddels zelf een bedreiging voor onze vrijheden, democratie en burgerrechten.